

BURUZBIDE'REN ASKATASUNA

Askatasuna da gure egin-bideko edo bete-bearrezko ikaskizuna gaur egunean; eta ori: izakiaren eskubideak alan beartu egiten dabelako, berak daukazan bete bearrezko ardurakaz.

Orregaitik, berezko arduratik ezin alde-egin eta gutxiago saldu-ezina edo eman-ezina. Orrek esan gura dau: gu ez garan neurrian, orren neurrian zor izango gariela, ez bakarrik gure sendiari, bai izadi onek daukazan enda, edo izaera desberdin guztiari be.

Euskaldunak, nai ludi onek daukazan edozein enda edo izaeradunak, ezin dautse uko-egin berak daukazan ardurai orren arlotetasun edo salketaren neurrian entrabalotu (desequilibrar) egin leukelako izaeraren zabalkunde guztia; beren eskubideen egin-bearrak beste-batzuen eskuetan edo ardurapean itxiteagaitik. Eginkuzun ori: nor-beren borondateakin kateatutia bestearen menpean dalako.

¿Onen ardurarik-ezak nolako ondorioak ekarri leikez? Begitutea baino ez dogu bear Ludi oneri guztizko-ikusmenekin, eta zeatz gure Europa maite-oneri, bereala ulertzeko: sekula!, ez dala egongo bakerik, guztien arrazoia edo arrazoi guztia ez bada ezartzen, ludi onek daukazan jatorrizko legeakaz.

Au-da erakutsi gura dotena jarraipenean, gaia sei arlotan bananduz.

IZATASUNA: (Naturaleza)

Gure iztegiak esaten dabe "izatasunen" itza gaitik: latinezko NATURATIK datorrela; Grekoz, PHYSIS 'en itzulpen zeatza dala. Eta itz-bi auek, bakarrik esaten dabela: "jaiokeraren, sorburuaren edo azierakin zer-ikusia bakarrik daukadala. Leenengo esaugurean erakutsiz, bizi-en berezitasuna. Izatasunen itza izendatu ez-gero zentzu-zabalean, bakarrik esaten dau: "enda bakoitzaren izaera, jaiokeratik dagokio-lez dala".

Era berean esaten dausku, izatasun au, izaeraren egitamu-egillea dala bere muinean; eta orregaitik: "beren egikeraren ara' bein-betikoa"; "gure buru guztien gainean derri-gorrezko legea esarrita daukaguna, izadi osoak erperatuta daukalako" dala au.

Erreza da ulertzen ba: "ni, ez nazela moren ardurazkoa; bai, alderantsiz, nire ardurazkoa"; edo: "arduraren jatorrizko egokitasuna nire bizi-lekuan". Arau edo bearrezko lege-az joan-bear dauana, erri-artze (naturalización) gorputzari emondako (materializada) onetan.

Ondorio auek gaitik, izaeraren askotasuna, bai sorpeneko ugaritasunaren guzti-lez, orren arduragaitik mugatuta dago, edo arduraren egokitasuna, danok daroguna derigortuta.

IZATEA:

Izateagaitik, iztegiak edo lur-zabalean ontzat artutako itzaren esaerak esaten dauskue: bikaitasun orregaitik "ZERBAIT, GAUZA DALA".

Orregaitik dala oinarri eta leenengo osotasuna; bai daukazan beste obekuntza guztiak, izaeran artukizuna daukiela, olan edo beste era-batera jokatzeko. Beraz, ez denborarik ez etorkizunik ez dautse aurreratzen, bion erpeak izaeran sartu egiten dabelako (bizitzan), euren artean olan agertuaz. Ezer-ezetik guztiz urrunduz, bere goiengo egokitasuna, dan guztian agertzeagaitik.

Erreza da ulertzen orregaitik, gure gogai-bulko (ideal) arima-au, JAINKO'ak gizatasun biurtu zituanetik, gauza edo asmakari izatea lojikazko arrazoian; bai gogozko burutasunaren (conceptual) jakinean, euren izakera esaten dauskun ezkerro, izakiren itzulpenak bakarrik dirala.

ERRI-JAKINTZA:

Iztegiak esaten dausku, laterazko COLERE'tik (Landu) datorrela; beren esagurea asieratik, gizakumeen gaitasun-egokiak zaintzeko eta aurrerapena emoteko dirala, izaeraren egoeratik urrunago.

Erri-jakintzak asieratik, sartu egiten dauz erpeak izatasunean, eta beren egiazko amaiera lortzen dau, gizaren izatasunezko obekuntzan. Olan dala, erri-jakintzaren aurrerapeneko ekitaldi, artezkuntza eta neurriak, beragaitik dagoz baitipat mugatuta.

Norberaren (izaeraren) berezitasuna eta egiazkoa (objektivo) banatzen dauz. Leenengoak, gure egin-bearrezko obekuntzaren mana aipatzen dau; adibidez: izkuntza, gizarteko bizitza, zulentasuna, erlijioa, eta abar. Eta bigarrenak: egiazko jakintza (cultura objetiva o de cosas), trebetasuna eta teknikan obekuntzaren maila.

Ikusten dogu-lez, bizitz onetan erperatuta dagoen legetik, jakintza be ezin da alboratu, gure egitasunezko egokitasunaren ondorioa edo emaitza dalako; orregaitik ba: gizarte guztiari argitzen dautso, erabiltzen dauan gogamenaren (concepto) asmakitasuna (conceptividad), zeazkatzen edo erakusten bere egokitasunaren jardunaldia eginkizunezko arduraren.

Gaur-egun, gure gizarteetan (esan leike konturatzen azi-garala), borondatezko ardurarik-ezagaitik (JAINKO'aren legeakaz batera joan bear direnak), ustezko edo guzurrezko jakintza bate-gaitik berba egin leike bakarrik, daukaguzan indar guztiak xautzaitasunezko (consumismo) bizi-bidetik ipinten doguzelako, eta onek daukan indar-biziaz beartu egiten gaitualako etxura onekin ez agertzeko.

BURUBIDEAK

IZAKERARI, jakintzak goratu eragiten dautso beste izaeraren aurrean, banaka nabaritzeko zeindasuna edo egokitasuna beren sorkundeen sorkuntza (concepción conceptiva) guztian erakusten dauelako, bizi-guztia eta banaka beteten dauana, nortasunaren egokitasun-lez, ezinbesteko ekintazunetik IZAN gura dauana.

LEGEA:

Gizakiren gidari dana, derrigorrean ibili-bearra dauka, gauzatuta mundu onetan. Legeak, ez dau zaintzen betiko gure sortzailetasunaren berezkotasuna erriartze (naturalización) ontan bakarrik, beren muinean erperatuta egoteagaitik; bai adoztasuna, gure asmakeratasunen sorkuntzako (concepción conceptual) arrazoitasunean, gaiak daukazan arauakaz.

Orregaitik, izatasunean eta izatean, erperatuta edo edukita izatasunezko ludi onetan dagozela ikusi dogun lez: araudia. jakintza edo gure egoeran erri-jakintzan, betiko aurreraldi-ekintza onetan, "bide-izatea baino ez dirala". Onen ondorio edo eratorriagaitik ikusi-leike: LEGEA erperatuta, bat edo muin eginda dagon lekutik atara egin bear dogula, LEGEZ azalpentzeko eta elburutzeko, gure nai-gabeko gaitutasun onetan.

Orregaitik LEGEA da: izateen giza-barreneko arnas-artzeko erabakia, berezko burutapen mailla guztian; erriak edo erkidego-jakintsuari atzemaite dautsona orren eragin bidetik, curen arrazoitasunezko egikuntza lojikazko zeaztasunetik ados egon daiten BEREN IZATASUNEZKO LEGEAZ.

BIZITZAREN GOGAMENA ARDURAZKO GARBITASUNEAN

Garbitasuna, non agertzen da?

Garbitasunaren ezarpena adierazteko, mugatu edo deitu-geinke: "bizitzako jokaldi edo antzezketak egin bear doguzan antzoki edo ikustokiari".

Orduan, gure nai-gabeko erri-artzeagaitik (naturalización) gabiltz berbetan. Izatasunak edo bizitzako asmo guztiak JAINKOA'ren aztarna erooten dauan ezgero, BERE izakeran esan geinke edo esan-bearra daukagu izan bear dirala joandako denboretan, gaurkoan eta gero izango direnak, beti izan bear diralako garbiak eta argiak gure bizi-toki edo ludi-gai au beti bardina dalako. Gure nai ta naiezko ekintzak erakusteko tokia.

Onek esan gura dau, bizitzako ekintzari ies-egitea ezinezkoa dala, egikuntzak era-berezia oro-bat daukielako egikeran. Orregaitik, gure lojistikako arrazoiak billatu bear dituz (asmatu), nolako gai-gauzak bear ditun, gure bearrezko eginkizunak elburutzeko, ludi onen izatasunak eskatzen dauan lez. Or! agertzen da garbitasuna edo egiazko izaera bere indar guztiaz. Borondatea ba, izan bear da jokalaria

nagusien arteko bat, zentzumenaren gozo-gozo deituari norkerirako, utsaltasuna, andikeri edo otsaundien zirrikadak bastartuaz: garbitasuna, araztasun (pureza) garbi-zariko (limpia) neurri-onean, seni-zati, etorritzko, jaiotzetiko eta abar, agertu daiten. Zikinkeriak, guzurrak eta naastezkoak, ondasundunak naiz batzaile-zaleak nortasunen esku-bidetik lapurtu egiten dabenak, legezko bidera eroanda, danok eta bakotzak, bear doguzan ardurazko neurriak ari izanaz, gure eginkizunak legezkoak izan daitezkan. Au da arrazoia, egite-bakotzaren, uts edo garbi-lekutik asten garana, beti adiontasun (oportunidad) berdina eukinda. Nai-ta errakuntza asko eukinda-be, berriz aritik, uts edo garbitasunetik asteko, beti aukera berria. Or agertzen jaku JAINKOA borondate on guztiaz, Leenengo garbitasunetik edo uts-tokitik berriz asteko baimena emonaz! Izadia eta Europak, bide luzea ibili bear dabe, esaten daben ERRI-AGINTERAINO (democracia) eldu-arte; bakotxari berea eta beren arduragaz esan-gura dabelako itz-orrek; JAINKOA ipinitako eta bete-bearrezko legeari, nortasunaren elburu ori danok burutzeko, bizitz onetan nai-gabe jaioteagaitik.

Bestela, ¿zergaitik gaur egunean ainbesteko premina, ordaindu edo itzuli bearra izatasunari (naturaleza), akeneko urte gutxitan ainbat kalte egindako, neurri-bardinean garbitasuna bear dauanak irauan dagien? Adibidez: ozonoko zuloak, errekarren eta lur-azaleko zikintasunak dakazan kalteak eta eriotza urpeko arrain bizitzari, lur ganeko abere eta aizeetan dabiltsan egaztiari, eta zetan esanik-ez gizadiak naita nai-ez artu bear dauan arnas-aizeari, edozein lekuan botatako zikinak; naiz itxas-pean edo lur-pean, eurak dauken kutsapeneko arrisku edo gal-bideakaz, kontuan euki-barik, ostean egin bear diran erabilketak indar-kalte-garrizkoak ezeztatzeko. Bizitz onetan, ez dalako dirua jokatzen dana (legeagaitik aldatu dana), bizitzaren jarraitasuna baizik, garbitasunaren burutasuna edo asmoa (concepto) dalako apurtu doguna, JAINKOA'ren AGINDUA'ri ain erantzukien-ezagaitik?.

Guzti-onek esan gura dau, lurrari ataraten dautsagun mozkin guztia, neurrigabeko jan-bear itsutasunekin egiten dogula (diruan, gizartean neurri-bako inaurketak (estratificación), inoren ardurak gitxien artean jabetu eta abar). Ardurak tartekatu lotsatu barik, izatasunaren garbitasunak merezi dauan lotsakizuna erantsi eta indar-barritu daiten da au; bidamoduan besarkatu, bizitza on-artu dagien, izatasunaren edestian izango diranak datozen denboretan, BERE AGINDUEN GARBITASUNA zaindu dagien ardura guztiaz.

Gizon/emekumeen arremanetan berdin gertatzen da. Ba... GARBITASUNA edo BEREZKO ERRI-ARTZE izaten bada BEREN etorkizunetik ematen dauan LEGEA: "EZIN BESTE GAUZARIK EGIN"; eta len azalduta geratu dan lez: izatasuna, erri-jakintza, izatea, legea, izatasunezko bizitza onen nagusien elkartekoak izanda; ez direz ezartzen lojikazko etorkizunetik diran zatizko jakintzetan EGIN-BEARRA, ESKUBIDEA eta GIZA-LOTSA, izatearen geiengo berezitasunezkoak izanda? Orduan, arrazoisko

antolakuntza ukatzea ezinezkoa da, nai izatezko elkartetan, bai zatizko jakintzetan, leenengo asmakuntzatik jaiotakuak diralako, eta izatasunak daukan erperatutako legetik azten diralako. Ulertzeko erreza orduan: izatea, leenengoko asmoaren ondorengotik jaio edo azitea; orregaitik EITENDA eta EGINBEARRA dauka BEREN LEGEAREN adostasunekin, bizitzan erperatuta dauana. Beste aldera izan ez-gero, berarekin ez dauzelako ekarten, gerlak eta konpondu-bearrezko egoerak baino.

ERRI-ERABAGIA - ASKATASUNA edo JABETASUNA

ONDORIOA

Ikusi dogu, JAINKOAK gizon/emakumei BERE legeaz inguratu eta berarekin erperatuta, Munduko beti jaio-berri ontara, ordezkartzako arduradunak izateko bidaldu egin dozkula; alegindu gaitez, LEGEA neurri egokian zainduz, iraun dagiala gure arteko adostasuna baketsu.

Baina au ziurtatzeko, nun geiago ikusi geinke lege ori?

Len esan dogun lez, izadi edo muzndu guzti-onek erperatuta daukala legea, eta ez ustegabe, gizakiren bearrezko asterkuntzagaitik, egunero argiago agertzen jakun gauza bera da. Einstein'ek, beren ikerketatik argitu ebana, eta gaur ziurtasun aundiagoagaz jakiten doguna da; mundu guztian begitu ez-gero: "gai-mundu onetan, ez dagoala puntu bat be auzoko barik, eta guztiak berezotasun bardinak, bakotzak, beste guztien erdian esan-geunke kokatuta dagoa. Galaxiarik ez dagoalako, besteak baino erdia-goan; orren izadi (cosmos) guztien erdia, leku guztietan agertzen dalako, eta beren mugak inundik be". Orrek, esan gura dau, izar guztiak daukiela indarra eta atdura bardinak, izadi-onek, neurri bardinean jarraitu dagian.

Ori, ludi onek daukan osotasunean; baina, joan gaitez barrurantz, eta ikerketaldi bardinean, gaiaren zatiketean (begitu noraino zatitu egin dogun) ikusten dogu, zeozer jakiteko: onen ebagiak erdi-banatzeko, bakarrik egin leikezela, gauza, izan edo nortasunezkoak diren artean, eta argira edo ikus-tokira agertuaz, ataltzu (particula) guztietan agertzen dana da, bakotzak bere indar berezia daukiela, leenengo izateko, eta bigarren, eurakaz osotu egiten daben bizi-gorputzani (berarekin egiten dauan lez) indartu eta bultz arduratu daiten JAINKOAK ipini gaitun agindua beteteko, bizitza osoak alai jarraitu dagian.

Gizon/emakumeen aberetasuna eta abere guztien gorputza ikertu ez gero, bardin gertatzen da. Eta orregaitik, emen agertzen dira gauza bi oso ez-bardinak. leenengoa: JAINKOAK eginda eta aginduak emonaz, bizitzaren izaera leun eta alai jarraitu egiten dau, bere il-bizi eginkizunezko aldatketatan, atzaltxoak (partículas), bizi ez-berdinak abere/arrain, zomorroak, eta ikusi ez direzan biziak, bai gauzak curen bizitzaz beartuta dagozelako, bir-jabetu egiten dabe osotasunera barriz bizitzeko prest egon daitezcan.

Eta bigarrena, gizon/emakumeen eginkizuna: jainkoak ez-garan lez, agertzen diran gauzakin baino (nai-ta nork-izan bizi-gauzari, ugaritu egin-azotzeko), ezin gara erabili, ordezkartzak beartu egiten dauzkun arduragaz.

Or ba, non daukaguzan benetako eta izugarrizko ikus-tokia, beretik ikasteteko eta ordearen ardurak beteteko.

JAINKOAK ipinten daukun aukera aundiarena ikasteko da: zelan igoten diran leenengo ataltxotik gauzara edo izatasunera ikas-aldi ori beteteko eta ondo amaitzeko ibili bear dogun bizi-au; eta ari-era orrek, nola beartuten gaitu izan gaitez maila berezitasunean beetik-gora, berzko izatasuna betearte: gizon/emakume, senide, auzune, lurraldeak eta etxe-nagusia edo ABERRIA; beti egiten diralako gauzak erpetik aunditasunera eta aberetasunean, txikitetasun egoeratik aundiak izatera. Baina, beste gauza-bat da, gizon/emakumeak egiten doguna, eta orregaitik dabil mundu au anka-z-gora.

ERRI-ERABAGIA - JABETASUNA - ASKATASUNA:

Danak eta banaka ordezkartzaren ardurazkoak garala, ziurtatzen dauana da: nortasunak daukan askatasunaren egarri-bereziak; bete eta lortu egiten diralako JAINKOAK'ren legeekin, adostasun guztiaz jokatzan dogunean. Joko onek, izatasunezko mundu onetan, izatea edo nortasunaren izaera argitu daiten daualako au. Orregaitik Euskaldunak eta EUSKADIK, badauka zer-bete BEREN LEGEAREN ordain bearrezko ardurakaz ERRIA argitu daiten.

Berez argitzen dana da, ikerketa onen ostetik: nor-bereren erabagia edo erri-erabagia (auto-determinación) izati edo izaeraren ordain-bearrezko berezi-bat dala, JAINKOAK ipini gaitulako orren arduratan jaiotzako guztiak. Eta argiago, ez dala iñoren fabore edo giza-maimenik.

Ori da, ondo-jaiotako Euskaldunak egin-bearra daukaguna beti, JAINKOAK'ren agindua bete-gura ba-dogu.

JABETASUNA ez da besterik, legeak ezkatzen dauan ordaina, arduradun danak, bete egitea baino.

Eta ASKATASUNA: esan doguzan gauza guztiak JAINKOAREN legean betetan badoguz, eurak ematen daben poza.

ATUTXA'tar PAUL
ZORNOTZAN 1999'an ORRILLA'ko 8'an